

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยและพัฒนาการผลิตมะขามป้อมเพื่อให้มีผลใหญ่และมีปริมาณสารสำคัญสูงดำเนินการที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรแพร่ (ศวพ.แพร่) ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพิจิตร (ศวพ.พิจิตร) และสถาบันวิจัยพืชสวน (สวส.) ระหว่างปี 2555 –2558 โครงการวิจัยมี 3 การทดลอง ได้แก่ 1) คัดเลือกสายต้นมะขามป้อมที่มีผลใหญ่และสารสำคัญสูงในภาคเหนือตอนบน 2) คัดเลือกสายต้นมะขามป้อมที่มีผลใหญ่และสารสำคัญสูงในภาคเหนือตอนล่าง และ 3) คัดเลือกสายต้นมะขามป้อมที่มีผลใหญ่และสารสำคัญสูงในภาคตะวันตกของประเทศไทย โดยดำเนินการสำรวจแหล่งปลูกมะขามป้อม แล้วคัดเลือกสายต้นแบบ Clonal Selection **เกณฑ์คัดเลือก คือ ผลมีเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 2.5 ซม. ผลผลิตไม่น้อยกว่า 50 กิโลกรัมต่อต้น เมื่ออายุ 7 ปี คุณภาพดีและมีวิตามินซีไม่น้อยกว่า 250 มิลลิกรัมต่อ 100 กรัม ติดต่อกัน 3 ปี แล้วนำสายต้นที่คัดเลือกได้ไปปลูกทดสอบสายต้นต่อไป**

ผลการคัดเลือกสายต้นมะขามป้อมในจังหวัดแพร่ พะเยา น่าน เชียงใหม่ ลำปาง แม่ฮ่องสอน พิจิตร กาแพงเพชร สุโขทัย กาญจนบุรี ราชบุรี นครปฐม และปราจีนบุรี ได้สายต้นที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์จำนวน 65 สายต้น จึงได้นำยอดพันธุ์เหล่านั้นมาเสียบยอดบนต้นตอมะขามป้อมพื้นเมืองในโรงเรียนที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรแพร่ จากนั้นจึงปลูกในแปลงคัดเลือกสายต้นที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรแพร่ และศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพิจิตร เมื่อคัดเลือกสายต้นอีกครั้งจึงได้สายต้นลักษณะดีเด่น 34 สายต้น แบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มที่ผลมีขนาดใหญ่ และกลุ่มที่มีสารสำคัญสูงตามวัตถุประสงค์ของการใช้ประโยชน์มะขามป้อม การพัฒนาพันธุ์มะขามป้อมยังคงต้องทำต่อไปเพื่อให้ได้สายต้นที่เหมาะสมกับแหล่งปลูกและแนะนำแก่เกษตรกรในภูมิภาคต่างๆ

Abstracts

Research and development project for bigger size and higher active ingredients of Indian gooseberry (*Phyllanthus emblica* L.) was conducted at Phrae Agricultural Research and Development Center (Phrae ARDC), Phichit Agricultural Research and Development Center (Pichit ARDC) and the Horticultural Research Institute (HRI) during 2012 to 2015. This project composed of 3 experiments which were clonal selection for trees with large fruit size and high active ingredient the upper north, the lower north and the west regions of Thailand. Exploration and clonal selection for Indian gooseberry trees in different plantations were conducted. 5

Selected clones had fruit more than 2.5 cm in diameter, higher yield than 50 kg/tree (at age 7 years) and amount of vitamin C more than 250 mg/100 g) for three years. Exploration and clonal selection were done in Phayao, Nan, Phrae, Chiang Mai, Lampang, Mae Hong Son, Sukhothai, Kamphaeng Phet, Phichit, Nakhon Pathom, Ratchaburi, Kanchanaburi and Prachinburi. Total 65 clones were selected and scions were grafted on local seedlings in glasshouse at Phrae ARDC. After that, selected clones were planted in the plots at Phrae ARDC and Pichit ARDC. Clonal selection from both sites got 34 clones which had superior characteristics. Selected clones could be divided into two groups, large fruit size and high active ingredients depending on the utilization. Further works need to be done for suitable clones and recommendation to farmers in each region.